

Een ander woord voor tovenaar

‘Rotmama!’ Mijn oudste dochter (bijna 6 jaar oud) is boos omdat er iets niet mag. Het is bedtijd en we staan tanden te poetsen. Ik ben de stomste moeder op de hele wereld. In mijn hoofd probeer ik tot tien te tellen en tegen mezelf te zeggen dat rustig blijven echt het beste is. Maar het is al de zoveelste driftbui van vandaag en mijn emmer zit inmiddels ook vol. Feller dan gepland reageer ik, helaas zonder gewenst effect. Integendeel, ze wordt nog bozer en echt contact is er even niet meer tussen ons. Wonder boven wonder ligt ze een kwartier later rustig in bed, hebben we weer geknuffeld, het goed gemaakt en kan ik met een kop koffie afkoelen op de bank terwijl ik me weer eens realiseer hoe ingewikkeld ouderschap kan zijn. Loesje schreef ooit eens zeer treffend: “Moeder ... een ander woord voor tovenaar.”

In mijn dagelijkse werk met ouders en kinderen heb ik voortdurend de ouderschapstheorie van Alice van der Pas in mijn achterhoofd. De theorie gaat ervan uit dat alle ouders een besef van verantwoordelijkheid hebben, dat ouderschap kwetsbaar maakt en dat ouders eindverantwoordelijke zijn. Hoewel ik me deze theorie altijd al goed eigen heb kunnen maken, ging ik pas echt voelen hoe kwetsbaar ouderschap je maakt toen onze oudste dochter werd geboren. Dat kwetsbaar voelen kan soms in hele kleine dingen zitten, zoals een juf van school of de opvang die bepaald gedrag niet herkent waar je als ouder dagelijks tegenaan loopt, een vriendin die goedbedoeld een analyse over je kind maakt terwijl je op zoek bent naar een luisterend oor, of een partner die duidelijk aangeeft het niet eens te zijn met jouw (in zijn ogen te softe)

aanpak. Ik ben ervan overtuigd dat ouders, ook in de interacties die mislopen, de intentie hebben om het oprecht goed te doen. Helaas zijn er vaak verschillende factoren (stress bij ouders en kind, psychische problemen bij ouders en/of kind, financiële problemen, huisvestingsproblemen, echtscheidingsproblematiek etc.) waardoor er een hapering in de interactie kan ontstaan tussen ouder en kind.

Terwijl ik mijn koffie drink na de aanvaring met mijn dochter voel ik ook machteloosheid en boosheid naar mezelf over mijn reactie. Gevolgd door twijfels of ik deze situatie niet had kunnen voorkomen, en hoe ik het anders aan had kunnen pakken. Na het spui moment bij mijn partner en zijn begripvol knikken, komt er weer wat ruimte voor reflectie. Alice van der Pas omschrijft dit in haar theorie als bufferdenken. Zij onderscheidt vier factoren die het veerkrachtsysteem van ouders vormen: een solidaire gemeenschap, een goede taakverdeling, metapositie (eerlijk en actief reflecteren op eigen handelen door ouders) en ‘goede ouder’-ervaringen. Er zijn dus een hoop factoren die ondersteunend kunnen zijn, maar ‘goed’ ouderschap is dus niet vanzelfsprekend!

Inherent aan ouderschap is dat je het soms ook gewoon even niet weet. Kinderen triggeren voortdurend iets bij hun ouders. Patronen of herinneringen vanuit het verleden die uiteindelijk kunnen leiden tot intergenerationele overdracht van (psychische) problematiek of gezinspatronen. Bovendien heeft elke ouder, voordat hij of zij een ouder werd, gefantaseerd over zijn of haar kind en over

In zicht

Te vaak worden ouders nog beoordeeld in termen van hoe goed ze het doen in relatie tot hun kind

hoe het ouderschap zou zijn. De realiteit blijkt daar vaak niet helemaal op aan te sluiten. Ook in mijn spreekkamer is dat vaak een thema. Wat dan opvalt, is dat ouders niet goed weten wat normaal ouderschap is, dat onzekerheid hoort bij ouderschap en dat alle ouders (ook jeugdhulpverleners!) worstelen met hun ouderschap. Uiteindelijk wil elke ouder een goede ouder zijn.

Wat het ouderschap nog lastiger maakt, is het gevoel van ambivalentie richting je kind. Ook ik kon mijn dochter tijdens het tandenpoetsen wel achter het behang plakken, terwijl ik ook enorm veel liefde voor haar voel. Deze ambivalentie komt in wetenschappelijke visies vaak maar weinig aan bod, terwijl ouders naast 'ouder van' ook nog een eigen persoon zijn met behoeften en wensen. Te vaak worden ouders nog beoordeeld in termen van hoe goed ze het doen in relatie tot hun kind. Dat heeft geresulteerd in vele (goedbedoelde) opvoedtrainingen, waarin ouders leren hoe ze om moeten gaan met hun kind. Dat terwijl ze continu balanceren in hun ouderschap, eigen behoeften en de partnerrol. Die eenzijdige focus zorgt er ook gemakkelijk voor dat ouders zich niet gezien

voelen en dat ouder en hulpverlener tegenover elkaar komen te staan.

Vanuit de gehechtheidstheorie weten we hoe belangrijk het is dat jonge kinderen zich gezien voelen. Mijns inziens geldt dit óók voor ouders. Ze willen gezien worden als persoon, in al hun kwetsbaarheden, worstelingen en ervaringen als ouder en hun ouderschap. In dat kader is het initiatief van de OuderWijzerTelefoon ook zo mooi. De OuderWijzerTelefoon is een hulplijn voor ouders die het even niet meer weten en is vooral laagdrempelig bedoeld. Een prachtvoorbeeld van het bufferdenken van Van der Pas. Niet voor alle ouders is er immers een luisterend oor in het netwerk en vaak speelt schaamte een rol in het geheimhouden van ouderlijke worstelingen. Naast de OuderWijzerTelefoon zijn er lokaal diverse initiatieven waarin ouders elkaar kunnen treffen.

Laten we, vooral vanuit compassie en begrip, naast ouders gaan staan, wetende dat alle ouders onzeker zijn en soms (niet zo bedoeld) een onhandige keus maken. Ze moeten weten dat die onhandige keus ook weer hersteld kan worden. Ouderschap is immers al ingewikkeld genoeg. Ook voor jeugdhulpverleners.

Moniek Coorn

is als klinisch psycholoog werkzaam bij Jeugd GGz, onderdeel van de Dimence groep. Zij zal vanaf nu haar gedachtenspingsels delen in de rubriek In Zicht.